

Муха Коса

КЫСМЕТ

Мина Кёсă

КЫСМЕТ

(Счастье)

стихлар

АРХИВ
СТЕПАНА КУРОГЛО

«Картя молдовеняскэ»

Кишинев — 1973

Гагаузский поэт Мина Кёся начал писать и печататься в конце 50-х годов, будучи еще студентом Кагульского педагогического училища. Закончив Кишиневский государственный университет, работал учителем. С 1967 года — секретарь партийной организации колхоза «Правда» в родном селе Беш-алма Комратского района. Мина Кёся постоянно находится в народе, в гуще трудовой жизни колхозного села.

Сборник стихов «Кысмет» («Счастье») — первая книга поэта. Она содержит четыре цикла: «Кысмет» («Счастье»), «Заман ресимнери» («Картины времени»), «Генчлик» («Молодость»), «Хем дă таа...» («И еще»).

К $\frac{0743-027}{M751(12-73)}$

1. КЫСМЕТ

(Счастье)

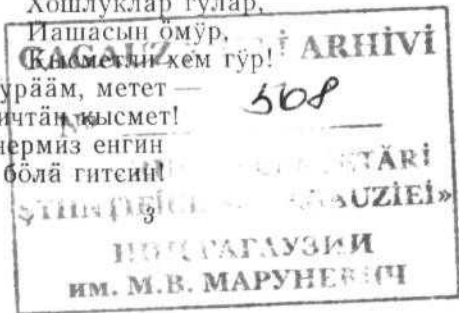

Иашасын кысмет!
(Да здравствует счастье!)

Иашасын топрак!
Қи жөмерт, йалпак.
Хем — севән бени
Иашамак ени!
Иашасын елләр —
Ишә хавезләр!
Ватана хизмет —
Евимә кысмет!

Иашасын Ватан —
Қолхозу йапан!
Халклара ана —
Оолу Беш-алма!
Чичекли гүшнәр —
Хошлуклар гүләр.

Иашасын өмүр,
Кысметли кем гүр!
Иа, урәәм, метет —
Ильичтәң кысмет!
Гүннермиз еңгин
Хеп болә гитени!

Чал түркү!
(Пой песни!)

Чал түркү, мутлу гөзүм,
Жан гүлсүн, гагаузум!
Иа силкин, унут зору,
Алатла — йоллар дору!

Лениннән гелди кырлар
Донаклы нижә кызлар.
Инсаным, дарсык жанны,
Ич тамах серин даны!

Чал түркү, мутлу гөзүм,
Иш өтсүн, гагаузум!
Сән ушак гиби севин,
Ани айдынны евин.

Ленин чин хеп чал учсуз,
Партиейчин, гагауз!
Чал түркү, ишчи инсан,
Кучүү олан, хем бүү олан!

Кысмет сеслери
(Счастья голоса)

Айырдым тенә-тенә
уйгун лафлары,
Аналарымыз нижә —
о булгурлары.
Топладым шыра дили
дамна-дамналы,
Бир дениз гиби селли,
бал гиби татлы.
Уйдурдум севә-севә
сөз бонжукларны,
Саңсын елеер үрекләр
сес дуйгуларны.
Айырдым бирә-бирәр
өз фикирлерми,
Гөзәл ачыкласыннар
кысмет сеслерни.

Кысмет боллуу
(Счастья обилие)

Ишчи олан —
Хелал адам:
Заамет саймаз,
Вақыт гөммәз,
Ен дирсектә,
Терләр үздә.
Качэр кенди,
Изин верди
И依лик йапмаа,
Ушак бакмаа,
Кысмет булмаа.
Ишләр олмуш —
И依лик калмыш:
Топрак гүләр,
Килим герәр.
Түрлү килим —
Д依лим — д依лим:
Баадан катмыш,
Алма саркмыш,
Папшой калкмыш,
Дирәә гечмиш.

Ишләр олмуш —
Евләр калмыш,
Күүләр дөнмүш,—
Шафklar басмыш,
Ичер йанар,
Саалык бүүәр,
Шенник долу —
Кысмет боллуу.

Йоорту Майда
(Праздник в Мае)

Чичек олду ана топраам,
Түркү дөнәр йакын ердә.
Буйур, буйур, гержик Майым,
Гүнеш йоорту,— сыра сендә!

Куйләр дә генч, быкмаз гүләр,—
Ишчи инсан Майы бакар.
Йаша, йоортум, гүнеш долу,
Хем баарышлыы четин кору!

Йа гугуш чак гөкә калкмыш —
Доймаз гүнә, мави гөкә.
Биз шүкүрүз, Топрак шашмыш,
Ки бу йоорту майда өтәр!

...Инсан бөлүм — бөлүм гидер,
Не руба, сансын лаф едер!
Гидер ишчи, Топрак бүтүн,
Йылдан йыла олмаа уйгун.

Түрлү дилдä...

(На разных языках...)

Районнан үректä гезмää,
Ону маалä гиби билмää,
Баш жувапчылыыны тутмаа —
Тä чекилмән хем службан да.
    «Кадынжайы» йазмаа ачык,
    Бир кахыр даатмаа чабук,
    Дайак олмаа о зор ердä —
    Буннар бүүмүштүр үреендä...
Кааршы гелдийнән инсаннар,
Сыжак селәм баашлайарлар,
Ки шүкүрдүр ишлеринä,
Ки шүкүрдүр чалышмана.
    Гелерим бән дä башына —
    Хализ ушак бобасына —
Билерим ки кабаадымы
    Сән үзүмä чыкаражан,
    Бенимнән дä бир ажымы
    Тенä-тенä пайлашажан.
...Кәр аксакаллыга гелер
Инсан сениннән гам даатмаа,—
Доруйсун ки о өрүер
Түрлү дилдä үрек ачмаа...

Алтын елләр
(Руки золотые)

Беенерим, чифтчижи, сени,
Гөзәл-гөзәл о ишлерни,
Ки шереметсин быкмаксыз,
Жөмертсин ки хем тамахсыз.

Ачан гирерим гүр баайа,
Гелер гирдим улу даайа;
Ачан дүшерим мейвалаа,
Сарфошум, дост, тә еваллаа!

Гөрерим, ки мера темиз —
Алтын елли киши гезмиш...
Топрак инанмээр кендини,
О енидән бак генчленди!

Чыртма
(Свирель)

Ени баайын
Йамажында
Бир чобанын
Дудажыында
Чыртма — бұлбұл
Сес калдырмыш —
Чобан хошлуу
Түркү булмуш...
Чыртма сөлеер
Пак дорудан:
Герой олэр
Чобаннардан...

Беним сокаам

(Моя улица)

Беним сокаам — бөлүк ушак.
Бири качэр, екмәй бракып,
Башка олан ойнар хашлак,
Гармошкада кулаа йатып.

Не рубалар — кужак чичек
Пембә, биз, сары, ешил...
Сансын йаамыш куйдә чичек,
Баарып сокаа: «Йа сән дийшил!»

...Сокаам беним ачык белли,
Вакыт ени-гөзәл гийнди;
Хем дийл чоктап текер йама
«Чичекти» рубалармызда...

Урӑӑн сеси
(Голос сердца)

Чыкэр урӑӑн сеси үзӑ,—
Гечер шенник йанаа-гӧзӑ.
Олса бир колайы йапмаа,
Шеннии үздӑн качырмамаа!
    Бӑн беенерим шен иисаны,
    Онун кораф о лафышы,
    Ани шака, тӑркӑ даадэр
    Хем йаратмаа быкмаз чаарэр.

Хеп йаратмаа, бир лаф катмаа,
Ишин тӑркӑсунӑ чалмаа.
Чалмаа кырда хем заводта —
Йашамамыз кӑмил йолда!..

Гүлүш
(Улыбка)

Бакэрым бән ачык чичәә —
Гелер бана, чалэр үрәә:
О сансын бир гүлүш гиби,
Болдан сыжак селәм верди.

Севдам ачан гүлүш баашлар,
Санэрым: «айолум» гөзүм аннар.
О бир гөзәл чичек олмуш,
Бана кысмет хализ дуумуш.

Паалы гүнеш не шен бакэр —
Аннээрым, ки кысметимә:
О сансын нижә кыз север,
Да окадар хош үреемә.

Таа дуумамдан гүлер анам,
Гүн шафкыны гүлүш гечәр.
Онсуз топалдыр йашамам
Хем файдасыз саалык бичәр.

...Кәр спутник тә динәр учмаа,
Ватанымы айкырламаа.
Ватанымыз ачан гүлер,
Ондан севиңч, сор, вар мы ер!

Чалэрым
(Я пою)

Ианэрым колада гезмӓӓ,
Стихларлан дӓннӓ доланмаа,
Чалэрым доруйлан, не вар,
Нейӓ «тешӓкӓр» инсаннар.

Чалэрым: хелал йашамак,
Қысметлӓн кардашым бирпак,
Кӓйӓм дӓ чичеклӓн долу —
Хавезлӓн капмыш бу йолу!

Чалэрым: инсан арасы —
Қардаш хем достлук мерасы.
Закон да — бир гӓн айдыны,
Она да, буна йардымы.

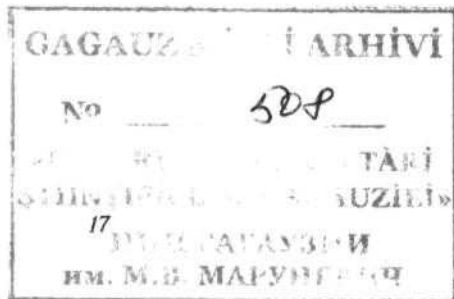
Ианэрым колада гезмӓӓ,
Стихларлан дӓннӓ доланмаа,
Чалэрым доруйлан, не вар,
Нейӓ «тешӓкӓр» инсаннар.

Хору
(Хоровод)

Рубалар ачмыш,
Нижа илкйазлар,
Наһны топланмыш
Бу гозелликлар?

Хору пак йанар,
Чичеклар кайнар.
Амма да сыра —
Гозеллик Топраа!

Кыз бакер чожаа —
Гиргини Бужаан.
Тарафым чалсын,
Хору хеп ачсын!

Ким жанымда...
(Кто в сердце...)

Чекер бени
Шу долашмаа,
Гержик гүлү
Сувазламаа,
Ушак гиби
Тез севиимää
Ба шенниймдән
Хеп кефленмää.
Ким евидä —
Бир шефк чекмää,
Ким жанымда —
Хепми вермää.

Кал бана кардаш
(Будь мне братом)

Ким хайыр екер,
Бал ааздан верер,
Илердә гидән,
Сырадан учан
Көпрүсүз-йолсуз
Гөкә коркусуз,
Өмүрә канаат —
Иашасын үз кат!

Ким достлуу тутэр,
Ани халк топлээр,
Топрааны өпер,
Каранны сөкер,
Хайыржы калар,
Үренmäя дарсык,
Геройлаа артык —
Жаныма йаннаш,
Кал бана кардаш!

Билерим...

(Знаю я...)

Билерим, ки гележек
Фырын гиби о йазлар,
Ўзүм дөкән о гузләр —
Пак гөзүмдә дурдулар;
Кулажыымдан чекежек
Биаз гиймни серт кышлар,
Фасыл сыклык чалажэк,
Кушлар дөнүп кырлардан,
Ачан о шен илкйазлар
Чичек-селәм даадажэк...
...Дөнер, дөнер топраамыз,
Катмер койуп вакытсыз...
Сөла, жаным, вакыда:
Сызгы йапма сачымда...

Гелән гүнә
(Грядущему)

Баашлээрým бән гелән гүнә
Бүнкү гүнү тооум ернә:
Буүсүн ондан Курчатовлар
Хем пеливан Гагариннәр!

Баашлээрým бән гелән гүнә
Бүүнү гүнү чүнеш ернә,—
Ко шафк етсин, верип йардым,—
Билип нейә бән йашадым!

Севинерим
(Радуясь)

Севинерим, тарафым,
Ешерер ки корафым,
Сөз ернә ишлерини,
Дуумалы сызынтыны.

Ер гелди—зордан зору —
Бир солууннан салт калдын,
Хеп гиттин шафка дору
Да, гөзүм, тә сүнмедин.

Умуду хич кесмедин,
Хеп бакардын Гүн дуусун
Да бизи о истедин
Гүнешә каршы койсун...

Севинерим, ки гениш,
Шен Бужаам, бүүнкү йолун,
Ки татлы түркүн гелмиш,
Гүнешә кардаш олдун!

Севинерим доруйа,
Кардашлы да хоруйа,
Ани курду Советләр —
Инсан олду сенселә!

Вакыдын досту
(Друг времени)

Үрәәм — динмәз йолжу,
Дору лафын чождуу.
Салт «хайди» о билди,
Гежә-гүндүз гитти...

Алатлап бир сыра
Гуч лаф чектим она:
«Олур му шу бөлә,
Быкмаз иши билмәә?»

Қыры гелди гезмәә,
Болай суссун дейни
Хем барим ий билмәә,
Кимнәр фикир верди.

...О сансын пак дуймуш —
Вақытлан дост олмуш:
Да йок хайлак дурмаа,
Аарлык топраа йапмаа!..

Топрак
(Земля)

Планетама деимиш Топрак,
Дуумасындан хеп качарак
Гуня дүз хоруйлан долай —
Йыллар сармыш ону алай...

Хеп кысметсизди хорулар —
Гуня даларды хобурлар,
Бизя каларды караннаы
Хем чалылы топрак анны...

Да та бир йыл истамеди,
О йол ескийжа гитмеди:
Топрак бир колуна алды
Ал байрак — булуду даатты.

Дон хоруну, Топраам, дүзгүн,
Шен хоружуйум бан да буйн!
Хем быкма ни йыл гетирмаа!
Бак, вар кими севиндирмаа.

Топраан кокусу
(Запах земли)

Ана топраан кокусу —
Сыжак екмӓн ши буусу,
Не ий долэр гүүсүмӓ,
Ондан — бениз үзүмӓ.

Қаршы чыкэр о бана,
Кушлар уйуэр ачана,
Отлар дерин солуйэр,
Жана хошлук долдурэр.

Чыплак йаттым вар кырда,
Қара чифтин башында,
Пулуу гүттүм күчүктән,
Зеетли, ачан о бойум
Гөрүнмӓзди чизидӓн...

Тарафым

(Сторона моя)

Шен түркү ерим,
Севгили Бужаам!
Дузүжү елин,
Укленмиш башаан!

Чотуклар калкмыш —
Даа бойлу дурар,
Йамажы сармыш
Бүү йапан сулар.

О күйләр долу
Кысметли инсан,
Чифтчинин оолу
Агроном олан!

Сеслән шу гүләр,
Ўрежиим биләр:
Тарафым бүүдәр
Дүш гиби ишлән!

Тост!

Сефаа олунуз, геленнәр,
Қардаш, кызқардаш,—паалылар!
Шарап калдырын сырадан,—
Икрам буйурун Бужактан!

Алтын салт бүүмәз көшемдә,
Поэт инсаным килимдә.
Чаләр кеменчә дериндә,
Дузұп авайы үректән.

Сефаа олунуз, геленнәр,
Қардаш, кызқардаш,—паалылар!
Шарап калдырын сырадан,—
Икрам буйурун Бужактан!

Ана топраам

(Материнская земля моя)

Дуудуу ерим үреемдә,
Гүнеш ойнээр үстүмдә.

Ана топраам — баш түркүм,
Чыкмаз онсуз хич сесим.

Ана топраам — бир солук,
Онсуз бана йок доорлук.

Илин гелер хем гөзәл,
Шен инсаным да гезәр.

Ана топраамдыр хошлуум —
Она дейни бән дуудум...

...Кимнәр тауу каз сайэр,
Башка топраа майылып,—

Харам она бу дүннә,
Гежәдир гун еринә...

Беним түркүм...

(Песнь моя...)

Беним түркүм — бир селәм,
Чешмә гиби хош гелән.
Түркүм жөмерт бир үрек,
Бууйяр нижә пак екмек.

Беним түркүм-бир байрак,
Гөтүр, достум, пек ирак!
Түркүм гүр демир сеси,
Алтын екин дереси.

Беним түркүм-бир кысмет,
Ичерләр долар песмет.
Түркүм бир дерин емин,
Иязылы ташта четин.

Беним түркүм бүүк боллук,
Ону чалалым чоклук!
Түркүм беним пак гүннәр,
Көктән курусун женкләр!

Түркүм ачык чичекләр,
Достлашсын хепси дилләр!
Беним түркүм кемеңчә,
Чалсын о хеп бөлежә!

Беним түркүм иликләр,
Хайырлы белли ишләр.
Түркүм беним ий саалык,—
Чалын ону быкмазлы!

Баашлээрым кендими
(Дарю себя)

Баашлээрым кендими сачадан,
Гөрүп инсанарын ии ишини,
Үүсүз булсун йардым таманнан,
Ко космонавт алсын бүтүн бени.

Баашлээрым усуллаа, кабледи!
Ердә-суда йоллар ачаннара,
Куйту булсун йолжу динмишкән,
Билги, заамет тамах сораннара.

Баашлээрым кендими генчликлән,
Гүвә-гелин булсун кысметини,
Ени умут дүзән гержиклән,
Севәннәрә өз мемлекетини.

Баашлээрым Ватана битинжә,
Биттийнән дә баашлээрым кендими,
Достлук, кысмет даадан енийжә,
Дүннә бүтүн өмүр булсун ени!

Варды...

(Было...)

Варды гүн — чалы,
Шафк та пек аалы:
Нанда бүүк аачлык,
Нанда чыпаклык,
Салт ашаа бакмаа,
Сайылмаа хайван,
Лобуда дайан, —
Пак денизлән гүн
Хепбир сән дүүн.
Да дуумуш пеетләр,
Англар аалар:
«Ех, өмүр, өмүр,
Бенизин көмүр,
Каранны билдин,
О дадын — пелин!»

Қысмет кужаа

(В объятнях счастья)

Ех, севги ана Бужаам,
Дикеннийди йашамам,
Зорладарды аар ажын,
Куру-чатлак топражыын...

Солуйарды кырларын
Нижа йангыны гүүдә,
Не раатсызды инсанын,
Йокту гүлүш күйүмдә...

Бүүн сә дирилмиш меран,
Қысмет кужаа гетирән,
Гийиндин сән мейвалаа
Хем жөмерт о баажылаа.

Дургудамасын сеси,
Севинәркәнә пеети.
Ех, севги ана Бужаам,
Кожамаз хошлу топраам!

Унутмайлым
(Не забыть)

Кахырлуйдык дийл иидән:
Туркүнүн енесиндә
Ерлешмишти зорбалык
Артык кара хаталык...

Ама ону бракалым,
Саде хич унутмайлым —
Дөнмесиң өмүрүңә
Адамың о евинә!

Шеннимиз—бүүнкү йылар,
Герчеклеер о масаллар,
Түркүләр чалэр кырда
Заманың авасында!

Бензäär ми о...

(Похоже ли...)

Гөчтү ажы о вақытлар,
Күйä тә институт гелмиш.
Гелер кызлар, качты йыллар,
Диплом врачлык 'чин еденмиш...

Бензәр ми о о завала,
Ўүсүз түркүсүндән ушаа?
Мезарды ани анажыы...
Бу—кысметиндир йавружуу!

Калмайлым борчлу
(Не остаться в долгу)

Северим бән гүнү каршыламаа,
Ачан даннар башлээр салт уйанмаа,
Гүнеш чыкэр даатмаа алтын кирпик,
Булмаа шафклы донаа гелин гиби.

Северим пек кара кушлар чалсын,
Сыжак та ардларна адымнасын,
Да мейвалык олсун сурвакижи,
О шеремет куваннара межи...

Вақытлан достлансын северим иш,
Гери хич калмасын ондан бир диш,
Ташсын кенарлардан инсан хошлуу
Хем калмэйлым йашамайа борчлу!

Изләр
(Следы)

Бакэрым бәи излеримә,
Олмуш, калмыш ишлеримә:
Ангыларны вакыт силмиш,
Ангылары са етишмиш...

Не вар ислә — хелал олсун,
Вакыт тутмуш — инсан булсун:
Бире баайы даалык етмиш,
Ады гөзәл лафы екмиш.

Бүүк школа буун теклиф едер,
Хализ адам бүүтмәә билер,
Не чок урек сыжаа — фикир
Уредийи класста екир!

Күйдә бүүер катлы йапы,
Инсан кыврак-кыврак йапты.
Евин ичи саалык ойнээр,
Дүзүжүйү ий лаф анэр.

Тә аарындан хаста дөнмүш
Да сансын бүүн салт гүн гөрмүш

Да «шүкүр» деер о генч врача,
Дерди йапан харча-парча.

Турлү калыр инсан изи:
Бири кысмет ичин изин,
Бири кырда, бири класста,
Бири, ки олмасын хаста...

Бакэрым бән излеримä —
Пек аз калмыштыр еримä...
Чалышмаклар санки нердä?
Тоум му оса таа ердä!..

Кысмет бүүнкү
(Счастье нынешнее)

Четин йама,
Алан — алан,
Иштән бүүмүш,
Хамут дүүлмүш...

Иазмыш йыллар
Киат — шамар,
Пулук динмиш,
Ауч делмиш.

Чатак-матак
Иазы олмуш,
Фасыл йапрак
Авуч булмуш.

Ангы йыллар,
Ангы халлар
Бөлә йапмыш
Да быкмамыш?..

Башка йыллар,
Башка халлар:
Шамар дүнкү —
Кысмет бүүнкү.

Башка екмек
(Хлеб другой)

Топрак. Топрак — екмек ичин.
Не йаш, умут, инсан, чектин...
Кышын гүнү йа йаз ады —
Топраа екмек чифтчи сайды.

Биаз сачлы зорлу йыллар
Топрак ичин ааладылар.
Дийрен кардаш кардашына
чекти зордан, гелип аннаа...

«Сән сәнсин!» — бүүк кавга калкыр
Да көр аачлык дийрен капыр,
Капыр урмаа — о йабанжы
Өмүр кара, артык ажы...

Тарла башларында сән — женк!
Ки йок топрак, ки йок екмек,
Аалээр күчүү, аалээр бүүкләр,
Аачлык быкмыш — екмек бекләр...

Калды гери шу жеңдемдә
Ажы өмүр, ески гүндә...
Гелди топрак — гелди екмек!
Кардаш кардашлан — бир екмек!

Истеерим бән...

(Желание)

Таа үзүмә
Табут конунжа
Да бенизим
Хептән качынжа,
Истеерим бән,
Ұраәм олсун,
Темиз дурсун!

Кайбелсиннәр
Титси ишләр,
Йаланжылык,
Амазчылык
Қо курусун;
Инсан сатап —
Даал кафадан!

Таа үзүмә
Табут конунжа
Да бенизим
Хептән качынжа,
Истеерим бән,
Ұраәм олсун,
Темиз дурсун!

Чаарэр Топрак...
(Взывает Земля...)

Ианэр Топрак,
Баарэр Топрак,
Нижә инсан,
Нижә бир жан.

Баарэр, ки вар
Буук йаралар,
Гечмәздирләр,
Битмәздирләр.

Бире Вьетнам,
Араб инсан
Хем таа ерләр,
Башка жаннар.

Америка,
Америка,
Не чок кашнар,
Не чок зарар!

Америка,
Америка,

Йалап дедиин —
Канны стедиин.

Кимнәр капмыш
Сени елә,
Кимнәр тампыш
Акыл бөлә?

Америка,
Америка,
Сени бозар
Кара куртлар.

Кара куртлар,
Аач браканнар,
Кан сүзәннәр,
Женк дүзеннәр.

Ианыр оннар,
Кара куртлар!
Кытлык олмаз,
Гун капапмаз!

II. ВАКЫТ РЕСИМНЕРИ (Картины времени)

Илкйаз

(Весна)

Кара о куша мы бакып,
Селләр баарышәр байырда,
Корку гүнештән ми чекип,
Каарлар сакланэр чукурда?

Илкйаз хавасы дышарда,
Ишләр терлемиш кырларда;
Гөзәлдир кыркык чотуклар,
Гүләр сыжакта чимениәр.

Чичек топламыш мейвалык,
Ени бир дүниәйдир даалык...
...Топрак кендиси севниер,
Ки генә ишә гиришер...

Хава мартта
(В марте)

Шу мартта хава —
Долашык дава:
Бүүн тутмуш ийлии —
Коуламыш сертлии,
Йалбурдак гимни,
Сувазлар сени...

Вар сыра олэр —
Күсүлү дурэр.
Кендини дүрүп,
Айкыры бакэр,—
Сансын о дөнер,
Пазарлык дүүйүп...

* * *

Гүнеш бу сабаа геч калмыш,
Йамач аардына чекинмиш.
Ихтәр даа еснәр, пак доймаз,
Лүзгәр уйанып, раат бракмаз...

Чоктан мералар лаф катар,
Шеннәә чифтчийи хеп чаарар.
Не бу мералар качынэр?
Гүнә туз-екмек хазырлээр...

Бүүлү руба

(Волшебный наряд)

Уйанэр фиданнар,
Сыжаклаа мы бакмаа,
Уйанэр фиданнар
Илкйаза мы далмаа?

Дышарда бүүн илкйаз —
Чичексиз о калмаз;
Мейвалык гнимдә —
Кач түрлү бениздә!

Не чичек алмайа,
Не чичек кирезә
Шен илкйаз гетирди,—
Долайлар да бирпак
Бүүлү руба гийди.

Бензейиш
(Сходство)

Бензедерим бән не пек,
Илкйазлар, сизи генчләя:
Кулааныз коймуш чичек
Хем не достсунуз шеннәя!

Да бактыкча хеп сизә —
Генч гүнүм чыкәр үзә:
Тә «Алты киши» баарды,
Тә «Качма альти» чаарды.

Авайы даул курмуш,
Кеменчайлән еш олмуш.
Пазарлар иннеер сестән —
Сесиндән, генчлиим, билсән...

Бензедерим бән не пек,
Илкйазлар, сизи генчләя:
Кулааныз коймуш чичек
Хем не достсунуз шеннәя!

Севдим ушаа
(Полюбил я дитя)

Севдим ушаан ии сесини,
Биркач пелтек о лафыны,
Гөзәл йазы-адымнарны
Хем гев-геврек гүлмесини.

Севдим ушак бир бакышы,
Белли-беллиленмәз кашы,
Онун йылдыз пак гөзүнү
Хем илк-сефтә түркүсүнү.

Северим йанымда дөнсүн,
Да хеп сорсун, бурну чексин,
«Бобам, бобам», — татлы десин, —
Лафыннан жанымы сөксүн...

* * *

Сакланды о гүн байыр те ардына,
Ерлешмиш таук аачта гежелемӓӓ.
Чекедер о йылдызлар гӓз елемӓӓ,
Калкынӓр о ай гежӓ харманына.

Капамыш камбур дермен гӓзлерини,
Шакажы гиби,— ӓртӓн думаннан йастыыны.
Йол далмыш дерин-дерин уйкусуна,
Салт чекиргӓ шен басӓр аркушуна...

Чий
(Роса)

Гежә чекмиш уйку,
Чок буу даадып кырда,
Буулар булмуш куйту,
Ааз йан гелип отта.

Конэр ерә гүнеш,
Бүүк йамачтан кайа,
Да тә кыра инмиш
Чийи герн алмаа.

Гүнеш каврээр ону,
Силип гиби ала.
Бүүлү ишлесер «колу»,—
Түтүн чийдан йапа.

Июлдä
(В июле)

Топрак йакэр фырын гиби,
Папшой йапраа күсмүш,
Лүзгär дурмуш öлү гиби,
Дерä суссуз калмыш

Қыса гежä чок иш йапмаз,
Ери серин етмäз!
Хава бөлä артык буулэр,
Ачан о июль дурэр...

Үсек булут, гөкүн диби,
Гезер үүсүз гиби.
Ушак тоздан тыйнак дүзер,
Йаамур консун беклеер...

Иаз йаамуру
(Летний дождь)

Кайнээр дүрүклү булутлар,
Бирдән дорулуп көшемә.
Дуушер йакында атешләр,
Йарып булуду дилимә.

Йанык топачлар жызырдээр,
Каук патладып сырасыз.
Сокак караннаа капанэр,
Гежә дөшенер вакытсыз...

Бакырлан дөкер — бир дениз,—
Дерә олмушлар сокаклар.
Йазын йаамуру не динсиз,
Йа гит тә анна не олар!..

Кушак
(Радуга)

Кушак гөкә калкып,
Узун кораф даадэр,
Көпрү гиби саркып,
Канат ерә какэр.

Ушак чичек алып,
Кушаа ел узадэр
Да о чичәә атып,
Гержәә сызгы баашлээр...

Гежя булут
(Ночные облака)

Ўклү булут
Буура гиби
Кайэр, кайэр.
Дамна-дамна,
Шака гиби,
Сужаз атэр.
Көрпә чичек
Гөзлерини
Йыкээр, йыкээр.
Ирак йылдыз
Майыл олмуш —
Чичяа бакэр.
Илин булут,
Шака гиби,
Гүлер, гүлер...

Гежӓ
(Ночью)

Гежӓ гүндүздән тербейи капмыш,
Күйүн үстүнӓ чембери даатмыш.

Биркач йылдыздан башчажык узактан
Сабаадан чыкмаз о гамсыз дередән.

Кыпэр гөзлерни йылдызлар сырасыз,
Селӓм ми йоллар инсана киатсыз?!

Йатмыш уйумаа кыпырты хализдән,
Баажы са гитмӓз узак Челепендӓн¹.

Гежӓ йолланэр йакындан маалейӓ,
Айын дилими сакланды батыйа.

Хорозлаң гежӓ лафлашмыш, гөрүнер,
Гүнжӓз уйанды—тарафым севиңер...

---

¹ Баа ерлери.

Чекиргä
(Стрекоза)

Чекиргенин авасы,
Семеленмиш кафасы.
Гүндүз-гежä, гүндүз-гежä
Öтär саклы кемеңчä...

Чекиргенин гөзлери —
Бракмыш көр о ЗИЛлери:
ЗИЛлär йолда шафк едär,
Буннар мера актарар.

Чекиргенин канады —
Даанык дермен куведи.
Чекиргенин шу бажäа,—
Тырманмыш бурук аажä!

Чекиргенин авасы,
Семеленмиш кафасы:
Гүндүз-гежä, гүндүз-гежä
Öтär саклы кемеңчä...

Гөҗен
(Зайчопок)

Синмиш чалынын алтында,
Сапмыш кендиси гөҗенҗик,
Йапраа үстүнә капада;
Тараш аарамаа гүвенҗик.

Дүүлер үреҗин сыкыдан,—
Гөрмәз йардымы анадан;
Йалныз булунэр тарафта —
Түрлү кахырлар аклында.

Йаамур ойнамыш үстүндә,—
Кахыр үүреди гөҗәндә...
...Учэр чалылаа анасы,
Браксын ааламаа йаврусу.

Гугуш
(Голубь)

Гугуш, гугуш,
Йалпак куш!
Сән учэрсын гөклерә
Текер-мекер дөнерәк...
Умут басты бойнума,
Сени коймаа койнума...

Дениздә
(У моря)

Мусафиржи Кара дениз,
Гөзәл сорду: «Озлединиз?»
Биз ел едип, жувап вердик:
«Сана, маави, сана гелдик!»

Капу өнү йымшак кумжаз,
Тертип гөзәл-паклар сужаз.
Гениш о үрекләр гиби,
Капуларны ачты бири...

Сүрүйлән генә башында,
Кондук, калдык кенарында.
Сансын сыжак севән кушлар,
Долду сүрү палаткалар.

Далга, далга — кувет койу,
Йонга гибийим бән — саллар.
Атар үсек, батал бойу,
Шеннии гөрүп, дениз бошлар...

...Гелдим, маави, алмаа илач,
Дөймәз фикир, бендән качмаз...
Инан, инан, жөмерт ага,
Да дүз бендән дә бир далга!

Күй сабаасы
(Сельское утро)

Хороз өтөр, даалажэк,—
Сабаа тездә олажэк.
Думан калмыш уйкуйа,
Гирмиш дерин куйуйа.

Ўсек йамач севинер:
Гүнеш ону сувазлээр.
Чабук гүнеш олажэк —
Думан синип качажэк.

Лүзгәр есер пойраздан,
Алып коку котлондан.
Даадэр бүтүн күйүмда,
Сансын дурэр бурнумда!

Нанда картофи жызлээр,
Нанда бибер баарышэр,
Нанда екмек хем түтер,—
Сансын бана өрүйер...

Шен гүз

(Веселая осень)

Гүз заманы дурэр,
Йоктур бир кыпырты.
Сак хавалар йатэр,
Сансын тутэр йоорту...

Йа йапрактан килим,
Йапмадан хич елин!
Не тарапшлар-тенә,
Ал елинә, денә!

Хору шеннәә доймаз,
Хем дә ихтәрламаз!
Амма да биздә кызлар —
Китка пак олмушлар!

Бирдә дүүниәр басэр,
Бүүк күй шеннәә канэр:
Ким түркүйү чекер,
Ким дә филжан сүрер.

Кол-коллардан ойун,
Гит тә, кардаш, дойун!
Чөк хем ойна, гөзүм,—
Ийдир шенни гүзүн!

Авжы кысмети
(Охотничье счастье)

Авжы кысмети —
Тавшанжык ети:
Алты дик йамач
Вермеди колач...

Авжы кысмети
Кыпырты сечти.
Ачан са бакты,
Кирпи серт калкты...

Авжы кысмети
Чотукта синди.
«Паат!» еттии гиби,
Тавшан да гитти...

Авжы кысмети —
Локма дүшмеди.
Гөрүп «кысмети»,
Порезен чекти...

Ачан...
(Когда)

Ачан серин конэр ерә,
Шекер үзүм гелер елә,
Дирсек папшой бакэр ашаа
Тә гүз сапмыш бизим Бужаа.

Ачан инсан топлээр заамет,
Ани йылда бүүтмүш жөмерт,
Да тер ськмаа билмиш нейә,—
Урәәм чалэр, хеп севинә,

Ачан дүүшәр чок сес сачэр
Да «и-хи-хий» биздә басэр,—
Биләсин ки такым сыра —
Йарым күйә курмуш софра.

Ачан чифтчи дөкер шарап,
Она бир стих десәм ажап
Ки иш пишсин авужунда
Ишчи о гүз заманында!

Гидер кушлар
(Улетают птицы)

Бакэр хава чоктан гүзә,
Гидер кушлар дизә-дизә:
Башка ерин — башка сыжаа,
Алмаз бизим гиби кужаа...

Ана топраам, о тарафым,
Олдун, кушчаз, бир кардашым.
Гелди вакыт — каптын йолу,
Биздән сыжаа, паалым, кору!

Гөрерим, ки гүчлү үрәән:
Беним ерим — сенин топраан.
Башка ерин — башка сыжаа,
Алмаз бизим гиби кужаа...

Не чок бойа...

(Как много красок...)

Бенизини атмыш
Жыба сачлы салкым,
Сансын бу гүз дартмыш
Чембер — симнәр алтын.

Не чок бойа гүздән —
Кырда карма-карыш,
Ихтәр йапрак саркмыш,
Сары гиймни шиндән...

Бенизини атмыш
Жыба сачлы салкым,
Сансын бу гүз дартмыш
Чембер — симнәр алтын...

Кышын
(Зимой)

Туўжәз гиби
Учәр кааржаз.
Конун ерә,
Иапәр тозчаз...

Фена лүзгәр
Титси хашлар.
Кулаа чекип,
Сыклык чалар.

Үсек дирек
Дүзәр түркү,
Каба күртүн
Гиимиш күркү.

Калын шишә
Олмуш дерә.
Масал сапмыш
Куйту ерә.

Куру айаз
Шака билмәз:
Күсү тутуп,
Колай дөнмәз!..

Уста
(Мастер)

Уста — лүзгәр
пойраздан
Дүзәр еви
күртүндән.
Фасыл-фасыл
капулар,
Йапмыш ангы
усталар?
Уста — лүзгәр
пойраздан
Йапар чичек
бузлардан.
Гөзәл-гөзәл.
чичекләр,
Дикмиш ангы
инеләр?!

Салт пенчереләр...

(Лишь окна...)

Бу кыш геҗенин заманы,
Сууктан дүздүрмүш фырыны.

Айаз поһраздан йол тутэр,
Чыпак фиданнар титирер.

Бузлар китлемиш дерейи,
Кырчлар допатмыш теллери.

Кәр ай да гөз ачмаз сууктан,—
Аарээр йорганы булуттан.

Салт пенчереләр не чичек
Топлээр айаздан — ки герчек!..

III. ГЕНЧЛИК (Молодость)

Генчлик (Молодость)

Дүүлер үрәән, ержәз булмаз,
Ушак гиби сеси тутмаз...
Сесләр фасыл-далга кави,
Иа гит тә ол она сааби!

Атлээр үрәән, севги бракмаз,
Кави далга колай качмаз...
Генчлик, генчлик, дуйгу заман,
Таны, кардаш, үрәә инан!

Ангы кызлар кырар үрәә,
Ислә чождуу дойар севмәә!
...Качэр үрәән көшә-буҗак,
Гелир йавклун сана куҗак...

Севги
(Любовь)

Чичек ачэр генчлик,
Севги онун байраа.
Качэр йыллар гержик,
Душлар гиби ираа...

Севги — сунмаз йылдыз,
Севмаз йанмаа йалныз.
Севги — ийси чичаан, —
Ики жан беслейан.

Гүлүм
(Улыбка)

Бәи йандым бир жан ичин,
Хашланды хептән ичим.

Йалнызлык ажы гелди,—
Ий билир жаным кенди.

Ама дийл колай бөлә,
Еритмәә жан гөз-гөрә!..

Йавклумун ады Гүлүм,
Шафк едәр гөзәл гүнүм.

Гүлүмә бактым доймаз,—
Аклымдан йылдыз чыкмаз.

Сөледи жаным, билди,—
Гүлүмә йылдыз верди.

«Таа гержик олсун севгин»,—
Тә бөлә, үрәәм, дедии.

...Ешимдә ики чичек,
Кулаамы, кысмет, йа чек!

* * *

Даул йудэр токмаа,
Ки бир шенник йапмаа.

Иштән иннеер даул,
Дүзүп сеси ходул.

Сесләр, бүүлү сесләр,
Ихтәр олмаз сизләр!..

...«Кадынжамыз» кенди
Кызы-чождуу чекти...

Мааня
(Частушка)

Хороз өттү капуда —
Киркя дүштү умуда.

Умут, умут дериндä
Бракмаз ону кендиндä.

Васил гелсин йаныма,
Баксын benim гөзүмä!

Benim гөзүм айнажык —
Ичи долу Василжик.

Севги урду капуйа —
Киркя далды санжыйа.

Санжы билсä, даалышса,
Ики жанжаз булушса!

Васил гелмиш гөрүшмäя,
Ианар үрäя сүндүрмäя.

Мааня, мааня дуйгудан,
Чыкмаз севда үректан!

Унутмадым
(Я не забыл)

Кайэр йыллар,
Дениз сулар —
Бән суулмадым,
Унутмадым...

Гезерим бән
Хаста гиби,
Гүнеүз, сүүнән
Йылдыз гиби.

Ачык гүнә,
Ачык гүнә —
Бакэрым бән
Патрединә!

Чичек үзүн,
Йанар гөзүн.
Ресим пелиин —
Тә кысмедим...

Бана гелер
Селәм вержән,

Зетли жана
Илач булжан.

...Кайэр йылар,
Дениз сулар —
Бән суулмадым,
Унутмадым...

Ләнка

Нижә кыз чожаа бакар,
Несой утанжак гүләр,
Отүрлү гүлүн чичәә
Еркен гүлүмсәр бизә.

Бу чичәән чак ичиндә
Бир дамна сужаз ойнээр,
Сансын кызын үзүндә
Тер сакынмактан фырлээр.

Ләнка хеп бана бакар —
Бакмасы бинник йапар!
О алма үзү йанар,
Адамы фит еридәр.

Нечин пек үрәәм дүүлер,
Ер ми дар она гелер?
Зордур ону дургутмаа,
Мыйтак та она коймаа!..

Бүлбүл
(Соловей)

Не авайы бүлбүл курмуш,—
Севән ж жана түркү конмуш,
Сордум сени, гөзәл кушчаз,—
Анна бени, йалпак кышчаз!
Недән калмыш бөлә сесләр,
Чалар түркү — севги гүләр?..
Ачсана, айол, ниедини,
Гөзелледип о сесини!
Дарсык чаарэрсин ешини,
Фасыл дартэрсин ичими...

Гечер йыллар...
(Проходят годы...)

Дизди гүлләр кәмил чичек,
Бири беним — севеерим пек.
Калинкама бензерсин сән,
Паалы гүлүм, бени инан!

Ойнээр гүлүм хеп гөзүмдә,
Қалмыш конак, аллем, бендә...
Аклым гидер Калинкама —
О гүлжездән йок йол жана.

...Гечер йыллар сыра-сыра,
Урәәам олур йара-йара.
Дуйсан, гүлжәз, йарам неләр,
Сени дә бу йара деләр...

Татар пынарында
(У татарского колодца)

Ески чайыр пынарындан
Кызлар алэр татлы судан.
Блезик-блезик колларында,
Кара пелик ардларында.

Пынар башында чименжик,
Сеслеер сыклыжаа инжежик.
Кырма кептарлар йалабар,
Чожуклан кыз жан ачар...

Кысметим
(Счастье мое)

Киат йаздым,
Хаберледим:
Филан саатта
Булушалым.

Саатлар сүртү
Зеедә йылдан.
Сендән, сендән
Дертләр тутту.

Аман, аман,
Бела бендә!
Жаны даадар,
«Чатыр» йакар.

Ангы уурсуз
Йолу гечти,
Хасеет олан
Көстек чалды?!

Пак гүн бирдән —
Тә өнүмдә!

Ени дүннә —
Лаф кызымдан!

— Афет, афет,
Шафклы йавклум!
Дийл бишей бет —
Чиизлик дүздүм.

Бырда дуран,
Боша дурмаз,
Қиат йазан,
Колай дөймәз!

— Хабер вердим —
Бүүк йол ачтым,
Сени гөрдүм —
Башка дуудум.

Йаздым, билдим,
Қысмет булдым:
Гиргиналийан
Бән еш олдым!

Севдамнан илин
(С любимой легко)

Не аар солук севдасыз,
Бакэр суук гүн дә кызсыз.
Хализ: жанын чыкажэк,
Дилим үрәән олажэк...

Гелер баармаа дүннейә,
Ишиттирмәә йавклума,—
Чыксын чабук өңүмә
Да зап койсун жаныма.

Сел канымыш далгасы,
Колай гелмәз бракмасы.
Дуйгум дартэр не кескин,—
Гелер севдамнан илин.

Буйурун!
(Пожалуйте!)

Геврек гүлән бир жанжаз
Чичек бүүдәр башында.
Кимә бакар бу кызчаз,—
Олсам севдий бән онда?

Блезик йанэр колунда,
Пелик ойнээр аардында.
О кыз мы оса патрет —
Кимә дейнидир кысмет?..

Олсун ангы шу күүдә
Кызлар чичек йазыда?
Буйурун Беш-Алмайа —
Гөзәл кызын күйүнә!

Дүүн
(Свадьба)

Атлы гезер бир генч олан,
шарап даадэр о чотрадан,
Бейгир сә нижә йоортуда
Ойнээр сокак йортумунда...

Атлы гезер бир генч олан,
Дүүнә буйур етмәә севән.
Дуйуп буну дик Караман,
Сапэр йаза-йаза йолдан.

Атлы гезер бир генч олан,
Бүтүн күйү пак доланан.
Бейгир алтээр, тә учажэк,
Сансын дүүнә о алажэк...

Карымжалык уулдээр мааләм —
Дүүнә гелерләр саа-селәм
Чожук четә, кызлар дизи,
Сайып гөзәл сизи-бизи.

Шенник долу, мааләм гүлүр,
Гежа-гүндүз филжән сүрүр...
Салт бирдир ааламам, аман,
Қалбур о даулдан кафам...!

Севда
(Любовь)

Аардына сенин
Гидежәм, паалым,
Севдамыз ичин
Чалышәр жаным.

Атешә салдым
Инаным ичин.
Жанжазым, севин,—
Кысметли калдым!

Дийл кокунжулу
Не байыр-сулар,
Қи севдам чаарар
Кысметә доору...

Топландык Танас,
Севдамыз сусмаз:
«Сән нейә кайыл,
Бән она майыл...»

Душ
(Сон)

Урктү уйкум,—
Гелмиш «йавклум»,
Бир гам даатмаа,
Кужак алмаа.

Дүүмүш йолу
Сампур-сумпур:
Умут долу —
Лафа отур.

Бән кыз өлә,
Чаармам евә.
Маана койдум,
Ону куудум:

«Аман, аман,
Не пек йайман,
Өпмәз татлы,
Уймаз лафы!»

...Сән, дүш, качсан,
Йанныш адам:
Боздун уйку,
Бир прост йавклу...

Баашла!
(Подари!)

— Ердә-гөктә булажн,
Севдмийм беним калажан,—

Деди севән кыз бени
Хем гүлерәк екледи:

— Ешил отчазлан долаш,
Баашла севәркана каш!

Баашла бана чок гүлүш —
Севдан үрәям чин дүзмүш!

Баашла бана бир йанак,
Гел йаныма качарак!

— Баашла, жанын не бракэр,
Кызда баашыш чок йашээр!..

Сөлесин о чичекләр
(Пусть цветы расскажут)

Сөлесин о чичекләр,
Севинәрдиләр недән,
Гөз алмам ангы йолдан —
Сөлесин о чичекләр!..

Сөлесин оннар ачык —
Уреемдә санжы, чыкык.
Керпиденнән о сыкәр,
Минуду йылы атәр.

Сөлесин о чичекләр,
Уреемдә не далгалар.
Не бөлә ояа йолу
Севдамын бана дору!

Сөлесин о чичекләр,
Беклеемәә пек быктылар.
Умуттайдык чок вакыт,
О жаны гөрүп, баардык:

— Качарак геләсин сән,
Карагөзкамыз, билсән!..
...Сөлесин үз чичежик,
Биз неләр буйн гечирдик...

Ойун
(Танец)

Ким ойун чекмӓз,
О севги билмӓз,
Ким севмӓз чӓкмӓӓ,
Хич тутмаз бажаа,
Ей, тутмаз бажаа!

Бакыныз чожаа,
Не фырлар бажаа!
Хем бакэр кыза
Бир йанак ичин,
Ей, йанак ичин!

Не муглу кызлар,
Кол-колу ойнар.
Иа чожук атлар,—
Сарптыр шу биздӓ,
Бешалмамыза.

Ах, ойун качан,
Чок шенник йапан!
Сӓн генжи чаардын
Хем каптын бени,
Кыймадын бени...

Умутлар
(Надежды)

Бән гезәрдим соакта,
(Бир үүсүз гиби гездим)
Хем дурудум токатта,
Ки чыкасын — өзледим.

Кач гежә умут чектим,
Бир лафчаз катмаа дейни.
Аарадым — буламадым,
Айлан гам даадамадым.

Уреенә килит койдун,
Дүннедән ми йок олдун?!
Ама бән, ушак гиби,
Умуду хич кесмедим.

Ериәрдим гүн гүндән,
Тутушмуш бүүк кахырдан.
Дүшүмдә дә хеп сендә,
Уйандыйнап бән зееттә...

Аардына гездим, йавклум,
Севдамдан дердә кардым.

Ама сән танымадын,
Да бир «Таш үрек» калдын.

Бән сә мум гиби йандым,
Ки болай бир шафк олдум.
Бу шафка сән бакмадын,
Уреендән буз атмадын...

Шака
(Шутка)

Шиндики кызлар
пек севәр,
пек севәр,
Да севип оннар,
чок өпәр,
чок өпәр.
Сармашык өпүш
ий гелмиш,
ий гелмиш.
Ким өпүш билмәз,
гөз ачмаз,
гөз ачмаз...

Кими севдим...
(Кого люблю...)

Иан гелсәнә гүүсүмә,
Кулааны кой үреемә!

Аннайжандыр сесини
Хем дартан дүүлмесини.

Еер олайды бошуна,
Лаф катмаздыр капыма:

Нижә сел дик байырда,
Алатлээр кан гүүдемдә.

Ох, раадым не бозулду,
Зор аннарыш не олду.

Пек раатсызсын сән, севда,
Хем баалыйсын кызымда!..

...О жана, кими севдим,
Гүлерек она дедим:

«Иан гелсәнә гүүсүмә,
Кулааны кой үреемә!..»

Йылдыз
(Звезда)

Ей, йылдыз, хич уйкусуз,
Лаф катәйм, достум, сана!
Йа аннат гөзәл хем уз,
Не дерт урмуш шафкына?

Йок уйку тырнык сендә,
Нижә дә раатлык бендә.
Бән аарээрәм еш ердә,
Сән беним гиби гөктә...

О йылларын гөзелли...
(Красота тех лет...)

Бактым сенин кашына,
Онсекизлик йашына.

Бака-бака да майыл —
Ким бу йаша дийл кайыл?!

Қайыл хем чок метедер,
Ки несойдур ий билер.

О йылларын гөзелли —
Хошлу гүләрдир ийли...

Йашлар гечер качарак,
Генчлик сә не пек йалпак!

Йалпактыр хем дә шафклы,
Ки үреми генч бракты...

Топарла бени, генчлик!
(Бери меня, молодость!)

Бир пазар гүнү бассын,
Иа йорту күйә сапсын,—
Генчлермиз не сарп ойнар,
Сырайы гөзәл йапар.

Ал пембә чичек бакэр,
Кыз йанаана йарышэр.
Йанажык кирез гиби,
Не гөзәл кыз хай гиди!

Аркушу кемеңчежи,—
Сувазлээр бир шакажы:
Пармаклар шен атлашэр,
Авалар не качыңэр!..

Чичекләр йаамыш кулаа,—
Топланмыш генчлини донаа.
Пек ислә ойун, шенник,—
Топарла бени, генчлик!

Чоктан мы?

(Давно ли?)

Чоктан мы гечти генчлик,
Сансын бир маалә гечтик?!

Сачлар нелердән дөнмүш,
Ангы тебешир уунмуш?

Иазмыш үзүмдә неләр,
Тантели бурмуш йыллар?

...Урәә аннасам ислә —
О хеп чекилер генчләә...

IV. ХЕМ ДӘ ТАА...

(И еще...)

---

* * *

Ким дә дүннәдә олсам,
Не ердә дә булунсам,
Емним вар дуумалы:
Салт олмаа бир файдалы,
Хем Адам да даймалы.

* * *

Ким зааметә евли,
Иашамайа кефли,
Ким женклери гөрмәз,
Хем бош йола дөнмәз —
Гир койнума бирдән,
Кал жанымда хептән!

С. Г. Богдана

Вардыр шу буннар сендә!

(Есть это у тебя!)

Вардыр шу буннар сендә —
Ий акыл ердән долма,
Хепсинә йардым олмаа,
Бол үрәән калыр бендә.

Вардыр шу буннар сендә —
Баашламаа кызгын дуйгу
Хем үрек ачмаа уйгун,
Хош лафын калыр бендә.

Вардыр шу буннар сендә —
Хепсинә шака даатмаа,
Катмер-катмер шевк етмәә,
Чалышман калыр бендә.

...Не демәә алтын үрәә?
Ко өмүр сүртсүн биннәә
Да бүүсүн ондаң жаннар,—
Таа зедә йашасыннар!

Йалпак инсан
(Ласковый)

Илпак инсан —
Дилим екмек,
Көтү олан —
Салт чөкелек.

Йалпак инсан —
Седеф бонжук,
Дүшсә бана
Да бир олжук.

Йалпак инсан, —
Хелал адам,
Ачык хава,
Дурук кафа.

Лафы йалпаан —
Паалы илач;
Фена аазы
Тыка да кач!

Файда
(Польза)

Өлчерим кендими
Баштан айаадан чак,
Койэрым чекийä
Ишлерими бирпак.

Не файдалы бендä,
Қо чекийä бассын,
Не салт бана калмыш,
Тез чекидäи качсын!

Хеп нечинсä гөзү
Ишим бүүн долдурмаз;
Файда алтын гиби —
Паасыз, паасыз калмаз...

Бакэрым анама...

(Смотрю на мать свою...)

Көрпайкан не зулуммушум,
Да анама зее булурмушум;
Тә жәт ени донум йырык,
Даалармыш фит бендә чарык;
Олуп үзүм гөзүм батак,
Дөнәрмишим свә йалпак...

Бакэрым бәи анажыыма,
Краалы, сусан сачларына...
Зулуммуш ки, колай брактык,
Да кабаады генчләә аттык.
Салт не сөләриз шинди биз—
Ана сачы пек бенизсиз?..

* * *

Хербир ишин вар сырасы,
Вар вақыдын да бойасы —
Тә ушаклыын о ешиллин,
Генчлиин атеш о каавилии...
Ачан йашлар алтмыш атмыш,
Сачта кааржаз вақыт даатмыш...
Хер бойанын вар вақыды —
Омүр йолун чок канады...

Дүшәрди бир йылдыз...

(Падала звезда...)

Чыктым мейвалаа,
Солук солумаа.
Долашып ери,
Дөнмедим гери,
Калдым гежейя,
Йылдыз сийретмää...
Гөктә гүлүшәр
Шакажы гөзләр.
Бакарак өлә,
Үркүндүм, гөрә:
Дүшер йанарак
Йылдыз качарак...
...Хеп гечер йыллар,
Бүүер ушаклар...
Далдым дүшүнмää,
Бийаз сач бүүтмää:
Ен ий алмайы
Курт бозэр сэйи!?
Нечип о мезар
Йылдызы капар?
Тез, чыкэр ишләр,
Кайбелер нйләр...

Түрлү истейишләр
(Желания разные)

Кызлар севәр гиргин, гөзәл чоҗуу,
Узсүз олан — чевирмесин борҗу,
Назлы киши — елдә хеп тутсуннар,
Бекчи сә — уйанык хеп булсуннар...

Чифтчи беклеер консун усул йаамур,
Олмаздыр зерә шу онсуз хамур,
Ана бакәр бүүсүн гүн елады,
Чалгыҗынын көпрүдүр умуду.

Муфтчу бакәр болай бишей дүшсүн,
Йалан севән — таазә йалан булсун,
Қиат севән — зеедә акыл капсын.
Хайлаз — йастык гөлгәйлән шу йатсын...

Шакаҗылар йанар фыкра ичин,
Баш түркүҗү — түркүйлән лаф курсун,
Дууңжү «ажы» баармаа — инсан гүлсүн,
Иши севән — таа еркен о калксын...

* * *

Не зордур единmäя
Ки ийсин
Да пек колай булмаа,
Ки писсин...

* * *

Не бет, ачан үзсүздүр маанажы,
Ачан хырсыз конмуш инан бекчи,
Екмек ийер сениннән амазчы,
Сени йола койәр баш ичкижи!..

* * *

Кысмет бу! Хализдән кысметир!
Ачан фикир верәп — фикирдир,
Гүүс дүүәннәр гүүслү чыкәр,
Билип нейә йумурук чекер.

* * *

Сән бил, не аазындан демӓӓ,
Лафы сакыз гиби чийнӓ,
Да сӓледий гиби ону,
Чичӓӓ нижӓ о куваннар,
Сарсын сени дӓ инсаннар!

* * *

Карезлийсӓн айаана,
Йолланасын авланмаа:
Тавшаннар хеп ӓркежек,
Бажаклар «дур» бааражӓк...

* * *

Кыт лафын дурар недӓн,
Качмӓӓр кӓсӓ хич сендӓн?
Генӓ калдын тӓ бир дул,
Оса мы олдуи ходул?..

Вар бир лаф...

(Как говорится...)

Дик гезерсин, йок лафын,
Сансын гөкә тырмандын.
Дедин ачмаа томруксуз,
Йолдан саптын колтуксуз.

Саа гөзә гөзлүк йыыдын,
Бүүк олмаа — быйык дарттын.
Аннамазкан ишлери,
Узаттын о еллери...

Йардымдан булдун канаат,
Биткидә аттын кабаат:
Йардыма көстек дедин,
Йашлыя да дерт чектин.

Хыр-күтү көпрү гечтин,
Зорундан чыкып көтрү
Гөзлериң сә сөледі:
«Ардымда гөчсүн көпру!..»

* * *

Сән — куру сызынтылык,
Булутта тутан балык —
Алынмышын йысламаа,
Берекетлән сечилмәә,
Дүннейи шу дойурмаа,
Онунә балык коймаа
Да калмаа бир анылма,
Кәр историейә далмаа,
Кн филан кәмил чифтчи,
Ийсиндән ий балыкчы...

* * *

Беним шенниймә
Күлү сән аттын,
Гүләр үзүмә
Бакыр йаш астын...

Көстек истедин
Шафклы генчлиймә,
Чембер дә кендин
Йаптын сөзүмә.

...Казардын куйу
Дүшсүн башкасы,
Да тез ер гелди,
Сени о чекти...

Дүзүжү гиби...
(Как строитель...)

Баарышэр кушлар,
Чалышэр кушлар,
Ки көшә йапмаа
Да куйту булмаа.

Бириси чамур,
Дүзүжү гиби,
Сачакта курур
Ушаана сви.

...Не едәр йува
Аннамаз о куш,
Ангысы йува
Бир терсиз булмуш...

Вар адам...

(Бывает человек...)

Вар адам чок качынар
Да биләр, ки чалышар.

Иш йапмыш чичек гиби,
Казанча олар сааби.

Ушааны шу сувазлар,
Гүн гиби дә йысыдар.

Инсаннар фикир чекер
Да дүшүнмени сечер.

Тә гөрдүн — үрәән гүлдү,
Лаф каттын — кувет бүүдү...

Вар башка түрлү киши,
Пек колай бракар иши.

Филжандан адым йапмаз,
Бир капейкасы калмаз.

Кафайы семеледи,
Потмара «кардаш» деди.

Ичердә койду «йола» —
Хепсиндән «кави» ола...

...Гүч гелер, ки разгеләр,
Тә бөлә дә кишиләр,

Кендини йакар чоктан —
Бир гөлгә калыр ондан...

Адам олмаа
(Человеком быть)

Хеп йуурэрым кендими,
Кәр фалээрым еллерми,
Гидейим хализ йолдан,
Олайым да хеп Адам.
Сайыклээрым чок өлә,
Алмасын гөлгә елә,
Олмайым бир паразит,
Йада жансыз бир езит...
Еер бүүдәрсейдим екмек,
Колачлар каба олсун,
Баашладыйнан да чичек,
Кулаана инсан койсун.
Сән, ийрийсә еер лафын,
Бак, корун, биздән сакын —
Инсанын алтын дили
Гүн гиби дә фикирин!
Жан сатарсан дүннедә,
Каранны гөр сән ердә!
Бир копейкаса үзүн,
Дүннейи боша гөрдүн...

Не ләзым бана?
(Что нужно мне?)

Қаблетмәз буазым харам екмек,
Дийл ләзым бана каба дөшек,
Хич йанмам раатлаа хем гамсызлаа,
Йок олсун бендән вакыт йакмаа...

Тержезим ачан акәр иштә,
Не татлыдыр бу екмек ердә!
Йанымда ачан ишчи достум,
Кимсей демәз, ки вакыт боздум.

Хич үрәәм быкмаз четин гезсин,
Куведим ишә далсын гиргин...
Ватана үстүн файда йапмаа —
Не ләзымдыр таа, достлар, бана!

Ичиндекиләр

I. Кысмет. (Счастье).

Пашасын кысмет! (Да здравствует счастье!)	3
Чал түркү! (Пой песни!)	4
Кысмет сеслери (Счастья голоса)	5
Кысмет боллуу (Счастья обилие)	6
Иоорту Майда (Праздник в Мае)	8
Түрлү дилдә (На разных языках)	9
Алтын елләр (Золотые руки)	10
Чыртма (Свирель)	11
Беним сокаам (Моя улица)	12
Урайн сеси (Голос сердца)	13
Гүлүш (Улыбка)	14
Чалэрым (Я пою)	16
Хору (Хоровод)	17
Ким жанымда... (Кто в сердце...)	18
Қал бана кардаш (Будь мне братом)	19
Билерим... (Знаю я...)	20
Гелән гүнә (Грядущему)	21
Севинерим (Радуюсь)	22
Вақыдын досту (Друг времени)	24
Топрак (Земля)	25
Топраан кокусу (Запах земли)	26
Тарафым (Сторона моя)	27
Тост!	28
Ана топраам (Материнская земля моя)	29
Беним түркүм... (Песнь моя...)	30
Баашлээрим кендими (Дарю себя)	32
Варды... (Было...)	33
Кысмет кужаа (В объятиях счастья)	34
Унутмайлым (Не забыть)	35

Бензәр ми о... (Похоже ли...)	36
Калмайтым борчлу (Не остаётся в долгу)	37
Изләр (Следы)	38
Кысмет буўнку (Счастье нынешнее)	40
Башка екмек (Хлеб другой)	41
Истеерим бән (Желание)	43
Чаарэр Топрак... (Взывает Земля...)	44

II. Вақыт ресимнери. (Картины времени)

Илжйаз (Весна)	46
Хава мартта (В марте)	47
***Гүнеш бу сабаа	48
Бүүлу руба (Волшебный паряд)	49
Бензениш (Сходство)	50
Севдим ушаа (Полюбил я дитя)	51
***Сакланды о гүн	52
Чий (Роса)	53
Июльдә (В июле)	54
Яаз йаамуру (Летний дождь)	55
Кушак (Радуга)	56
Гежә булут (Ночные облака)	57
Гежә (Ночью)	58
Чекиргә (Стрекоза)	59
Гөжен (Зайчонок)	60
Гугуш (Голубь)	61
Дениздә (У моря)	62
Куй сабаасы (Сельское утро)	64
Шен гүз (Веселая осень)	65
Авжы кысмети (Очотничье счастье)	67
Ачан... (Когда...)	68
Гидер кушлар (Улетают птицы)	69
Не чок бойа... (Как много красок...)	70
Кышын (Зимой)	71
Уста (Мастер)	73
Салт печереләр... (Львишь окна...)	74

III. Генчлик. (Молодость).

Генчлик (Молодость)	75
Севги (Любовь)	76
Гүлүм (Улыбка)	77
***Даул йудэр	78
Мааня (Частушка)	79
Унутмадым... (Я не забыл...)	80
Лянка	82
Бүлбүл (Соловей)	83
Гечер йыллар... (Проходят годы...)	84
Татар пынарында (У татарского колодца)	85
Кысметим (Счастье мое)	86
Севдаман илин (С любимой легко)	88
Буйурун! (Пожалуйте!)	89
Дуун (Свадьба)	90
Севда (Любовь)	92
Душ (Сон)	93
Баашла! (Подари!)	95
Сөлесин о чичеклар (Пусть цветы расскажут)	96
Ойун (Танец)	98
Умутлар (Надежды)	99
Шака (Шутка)	101
Кими севдим... (Кого люблю...)	102
Йылдыз (Звезда)	103
О йылларын гөзеллини... (Красота тех лет...)	104
Топарла бени, генчлик! (Бери меня, молодость!)	105
Чоктан мы? (Давно ли?)	106

IV. Хем дә таа... (И ещё...)

***Ким дә... ***Ким зааметя	107
Вардыр шу буннар сендә (Есть это у тебя)	108
Йалпак инсан (Ласковый)	109
Файда (Польза)	110
Бакэрым анама... (Смотрю на мать свою...)	111

***Хербир ишин	11
Душарди бир йылдыз... (Падала звезда...)	11
Турлу истейишлар (Желания разные)	11
***Не зордур. ***Не мутлу. ***Не бет. ***Кысмет бу!	11
***Сан бил... ***Карезлийсан. ***Кыт лаф. ***Гитмиш	11
Вар бир лаф... (Как говорится...)	11
***Сан куру...	11
***Беним	12
Дузуюжу гиби... (Как строитель...)	12
Вар адам... (Бывает человек...)	12
Адам олмаа (Человеком быть)	12
Не лазым бана? (Что нужно мне?)	12

Мина Көсә.

КЫСМЕТ (СЧАСТЬЕ)

(Стихи на гагаузском языке)

Редактор Д. Тапасоглу. Художник Д. Пейчев. Художественный редактор И. Шипанова. Технический редактор Д. Шехтер.

Сдано в набор 2/VIII-1972 г. Подписано к печати 7/XII-1972 г. Формат 60×90 1/32. Бумага № 1. Печатных листов 4,0. Уч. изд. листов 2,72. Тираж 1 000.
Цена 27 коп. зак. № 985.

Издательство «Карта Молдовеняскэ»
Кишинев, ул. Жуковского, 44.

Кишиневская типография № 2 Полиграфпром
Госкомиздата МССР, г. Кишинев, ул. Советская, 8.

КАРТА МОЛДОВЕНСКА
КИШИНЕВ * 1973